

שיח על דיכאון ואובדנות,
טיפולים מתקדמים לדיכאון
(עמיד) קשה לטיפול

ד"ר יואב דומני, מנהל (בפועל), מחלקה פסיכיאטריה ג',
ומנהל היחידה לטיפולים מתקדמים בדיכאון,
האגף לבריאות הנפש, שיבא, תל השומר.

גילוי נאות

• ההרצאה הזאת נתמכת ע"י חברת סיגמא.

דיכאון אינה (רק)
מחלת נפש.

- מצב רוח ירוד, ירידה בעניין, ובהנאה
- תפיסה קוגניטיבית שלילית: ייאוש, ערך עצמי ירוד ניהילזם, פסיכוזה
- פגיעה קוגניטיבית: ירידה בריכוז, איטיות פסיכומוטורית
- תסמינים גופניים : ירידה בתיאבון, שינה, אנרגיה
- פגיעה תפקודית
- אובדנות
- מחלה של סיסטמית- של כל הגוף ולא רק המוח, לא רק הנפש.

הטיפול בדיכאון - גישה ביו-פסיכו-סוציאלית

טיפול ביולוגי- תרופות, גריה חשמלית/ מגנטית

טיפול פסיכולוגי

תמיכה סוציאלית.

תמיכה סוציאלית

גורמי תמך בקהילה.

קושי בהתמודדות עם בן משפחה הסובל
מדיכאון.

קושי לעזור למי שלא יכול/ רוצה לעזור
לעצמו.

"קח את עצמך בידיים"- משפט לאדם השוקע
בביצה.

מחיר גבוה, לאדם, למשפחתו, ולחברה

טיפול בילוגים לדיכאון

תרופות SSRI, SNRI, TCA

טיפול בנזעי חשמל ECT,

גריה מגנטית-dTMS

קוצב וגאלי VNS

קוצב מוחי DBS

טיפולים מתקדמים נוספים: קטמין, אסקטמין, קנביס,
פסילוסובין, אייוסקה, MDMA

דיכאון עמיד TRD

- כישלון של לפחות שני קווים טיפולים במשך זמן ובמינון מספק.
- מחלה קשה יותר- יותר אובדנות, יותר אשפוזים, יותר תחלואה נילוית
- אבחנה מبدלת
- חשוב להכיר במצב זה
- דיכאון קשה לטיפול

טיפול בדיכאון

דיכאון קשה לטיפול
דיכאון עמיד

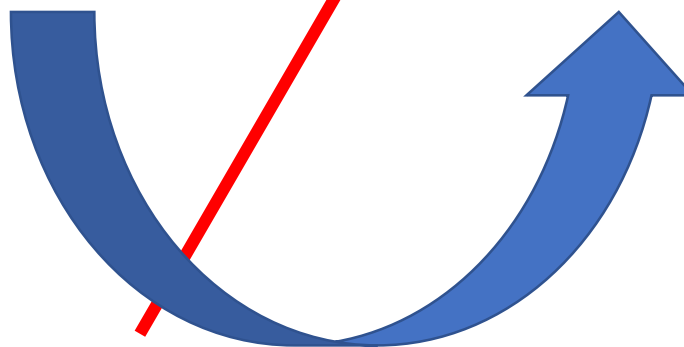
קו שני

קו ראשון

החלפה או תוספת
של תרופה שניה

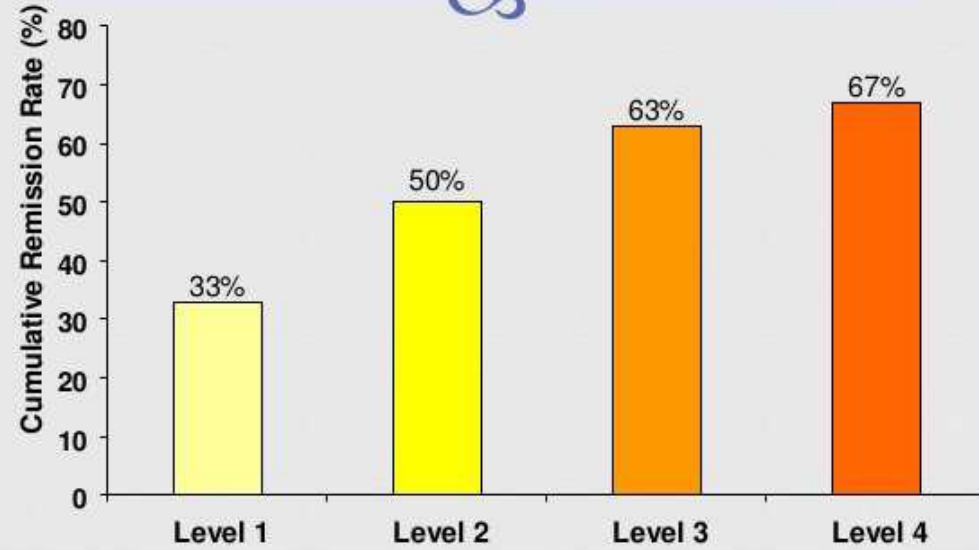
SSRI

STAR*D Cumulative Remission Rates

Gaynes B, et al. *Clev Clin J Med*. 2008;75(1):57-65.

ECT

- הטיפול בנזעי חשמל הוא היעיל ביותר שיש לדיכאון
- סדרת טיפולים בהם מועבר זרם דרך הגולגולת.
- הרדמה מלאה
- ניתן לטפל באופן אמבולטורי.

ECT

- בהתייחס למגבלות הטיפול הוא בטוח
- תופעת הלוואי העיקרית הינה פגיעה קוגניטיבית, זמנית והפיכה
- מנגנון פעולה עדיין לא ברור דיו, אך יש עדות לצמיחה נוירונלית.
- יש לפנות יותר לטיפול זה.

טיפול בדיכאון - בעבר

דיכאון קשה לטיפול
דיכאון עמיד

קו 4

קו שני

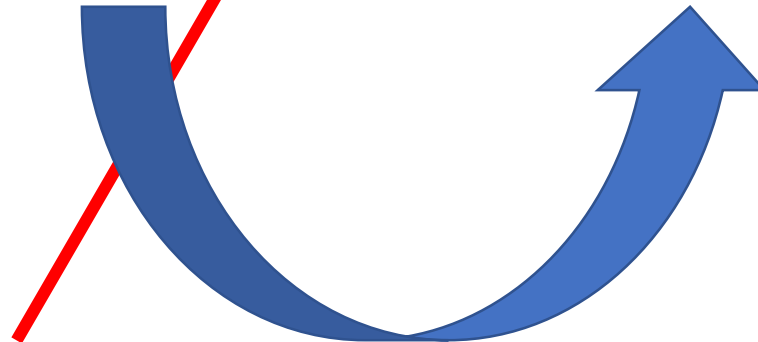
קו ראשון

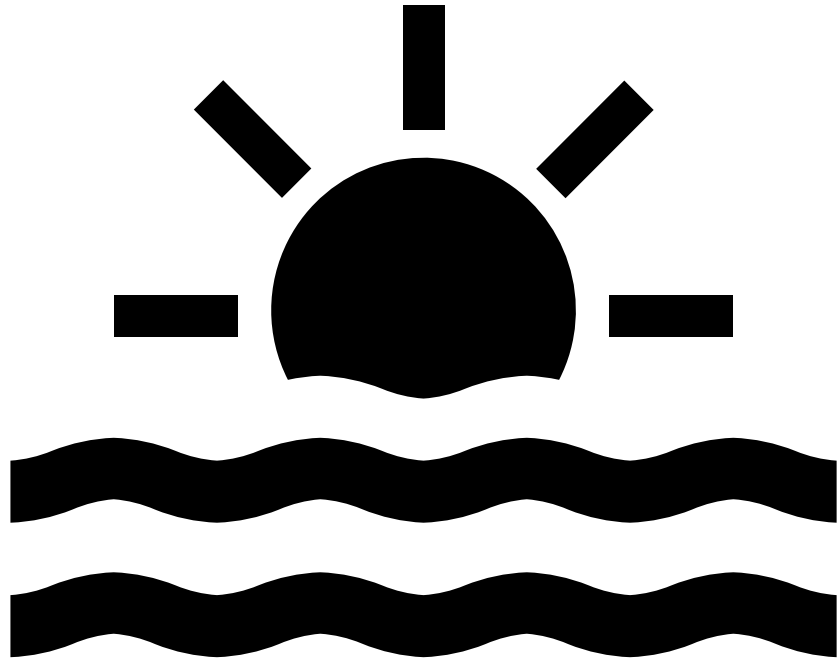
ECT

החלפה או תוספת
של תרופה שניה

SSRI

קטמין לדיכאון

- תרופת הרדמה
- בעלת השפעה מיטיבה על דיכאון
- מנגנון אחר לגמרי מתרופות הדיכאון המסורתיות.
- השפעה מהירה
- אפקט פסיכדלי (שינוי של נקודת המבט)

Repeated oral ketamine for out-patient treatment of resistant depression: randomised, double-blind, placebo-controlled, proof-of-concept study

Yoav Domany*, Maya Bleich-Cohen*, Ricardo Tarrasch, Roi Meidan, Olga Litvak-Lazar, Nadav Stoppleman, Shaul Schreiber, Miki Bloch, Talma Hendler and Haggai Sharon

Background

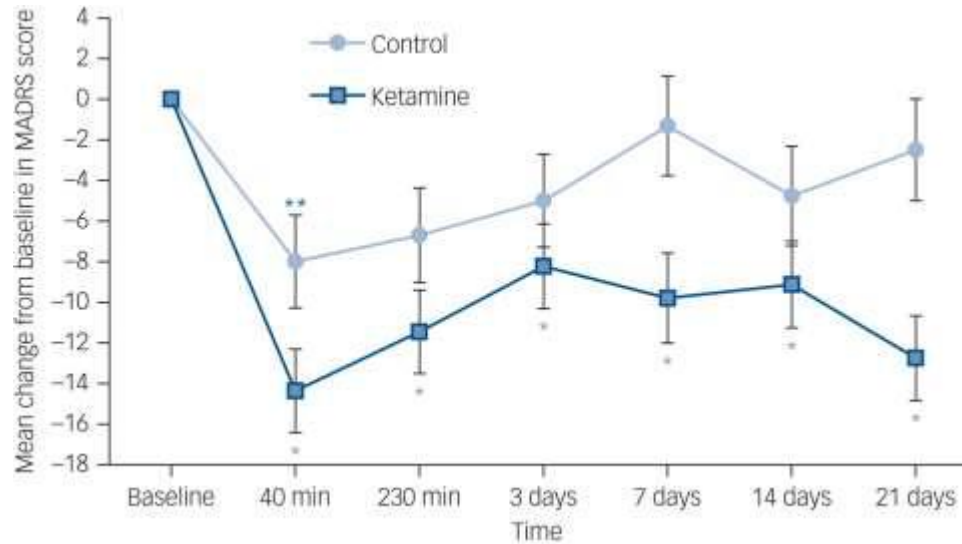
The reduction in MADRS score on day 21 was 12.75 in the

Methods

- Randomized double-blind, placebo-controlled, trial.
- Forty one participants were randomised for either 1 mg/kg oral ketamine or placebo thrice weekly for 21 days.
- Evaluation was performed at baseline, 40 and 240 min post administration and on days 3, 7, 14 and 21.
- The main outcome measure was change in MADRS.
- Secondary outcomes were safety measures, remission and response

Results

The reduction in MADRS score on day 21 was 12.75 in the ketamine group versus 2.49 points with placebo ($P < 0.001$)

- In the ketamine group, a decrease in depressive symptoms was evident at all time points, whereas in the control group a decrease was evident only 40 min post administration.

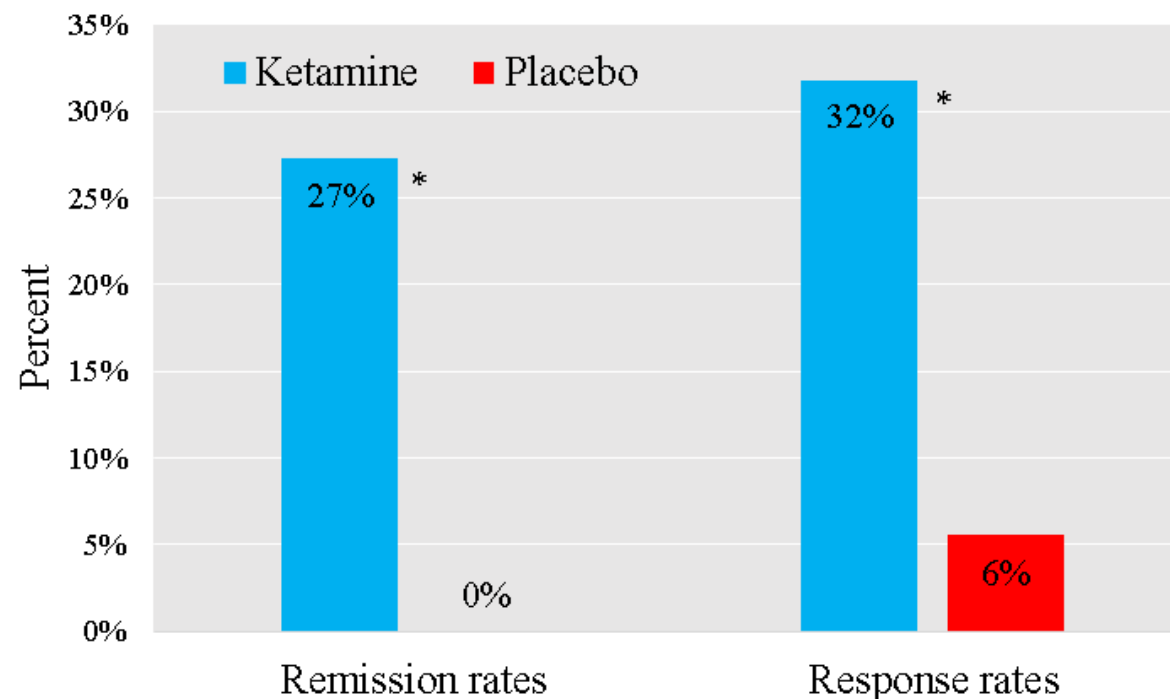
Safety Results

- ketamine was well tolerated and the most common side-effects in patients were mild dizziness and euphoria, both resolving within the space of an hour, and were much milder in later administrations.

Side-effect	Ketamine (<i>n</i> = 22)		Placebo (<i>n</i> = 18)		<i>P</i> (χ^2)
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	
Euphoria	4	18.2	0	0.0	0.06
Dissociative symptoms	1	4.5	0	0.0	0.36
Dizziness	4	18.2	1	5.6	0.23
Drowsiness	2	9.1	1	5.6	0.67
Nausea	1	4.5	2	11.1	0.43
Vomiting	0	0.0	1	5.6	0.26
Blurred vision	1	4.5	0	0.0	0.36
Headache	0	0.0	1	5.6	0.26

Secondary outcomes:
response and remission at
day 21 – end of trial

- Six participants in the ketamine group (27.3%) achieved remission compared with none of the controls ($P < 0.05$)
- The number needed to treat for remission was 3.7.

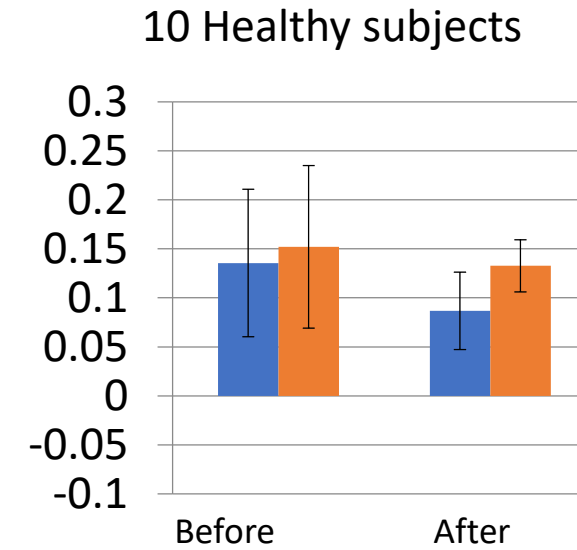
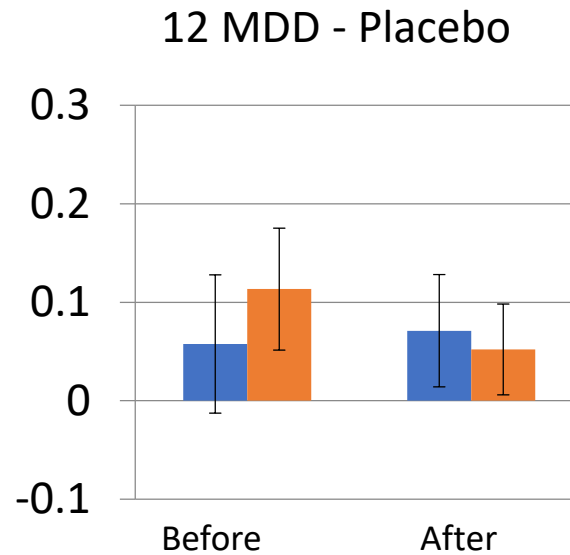
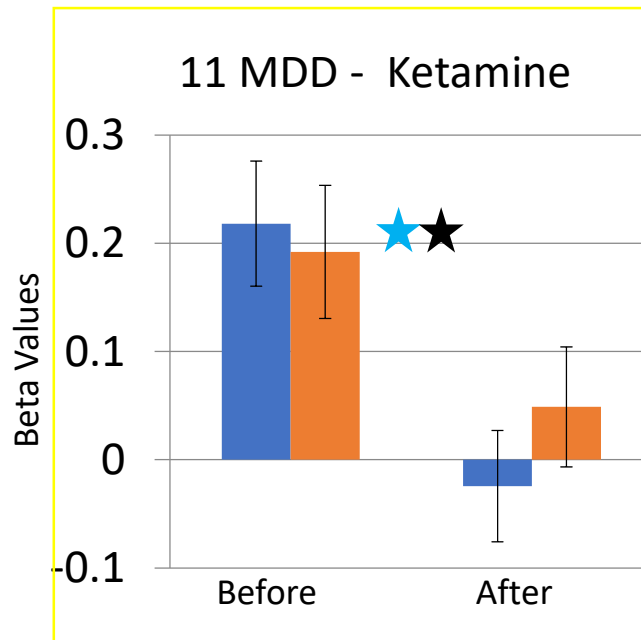
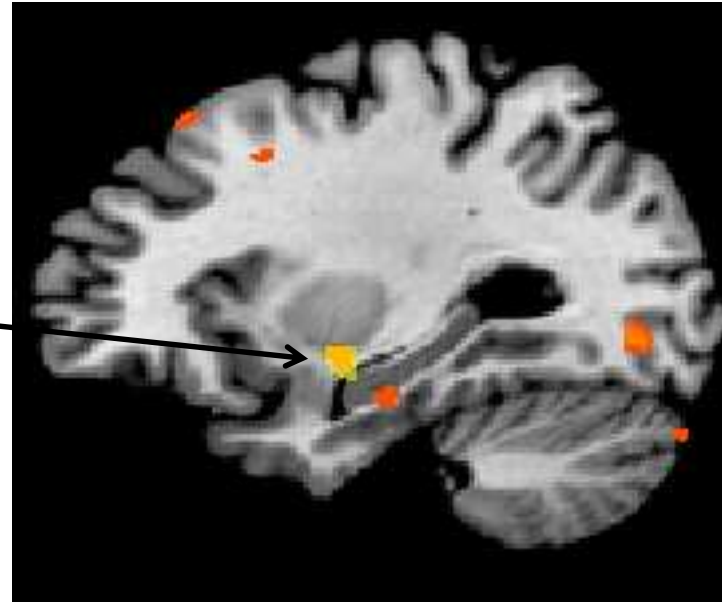

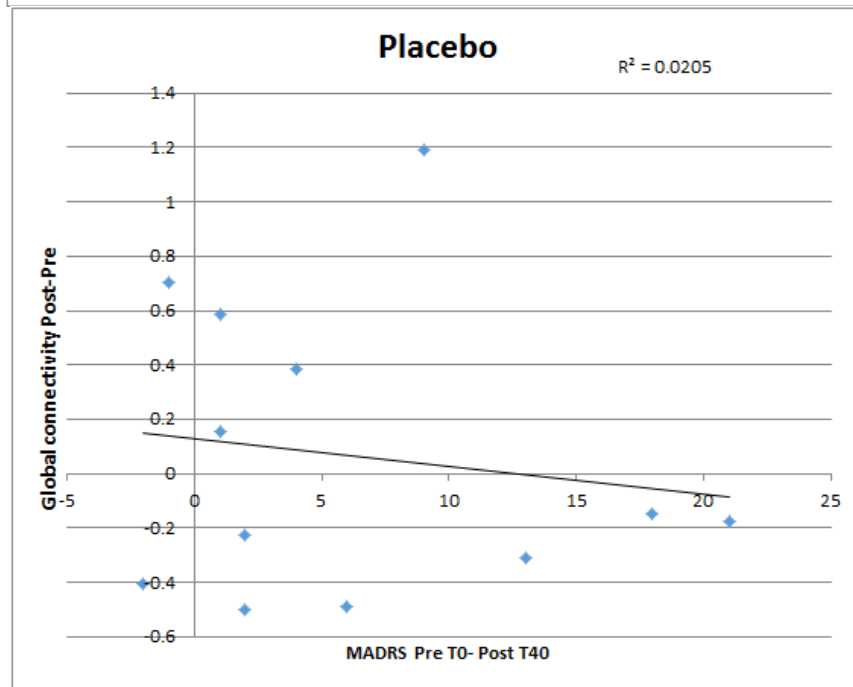
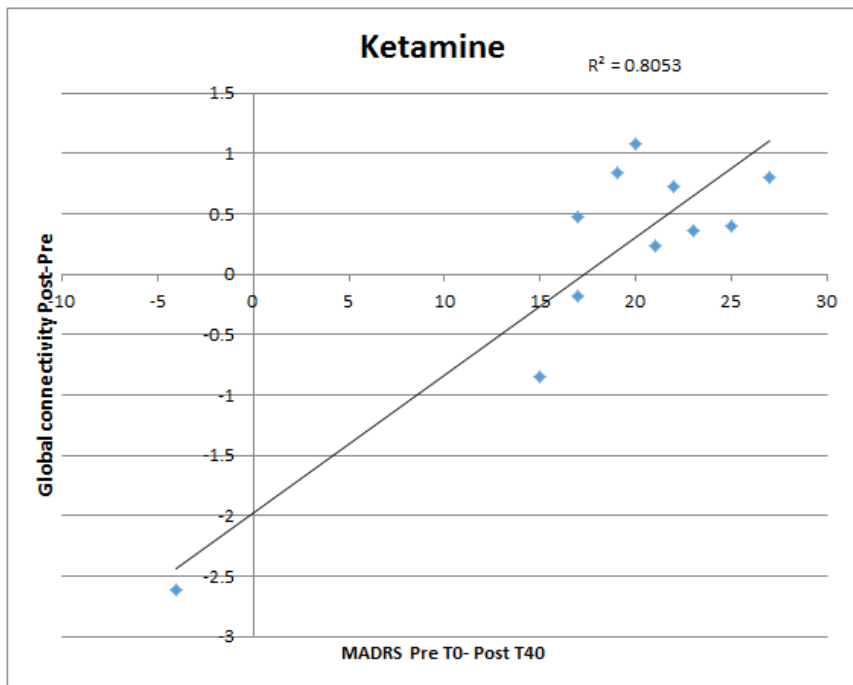
Imaging Results

Emotional conflict task

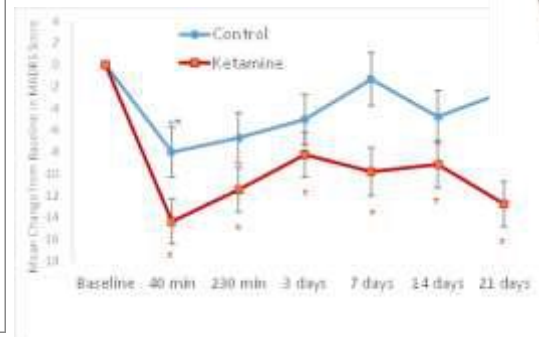
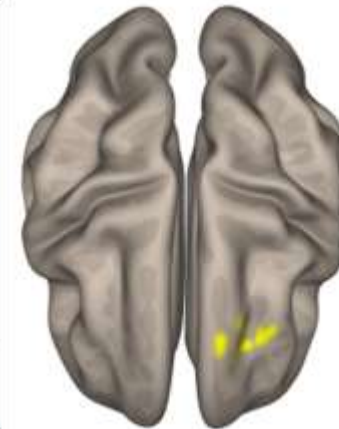
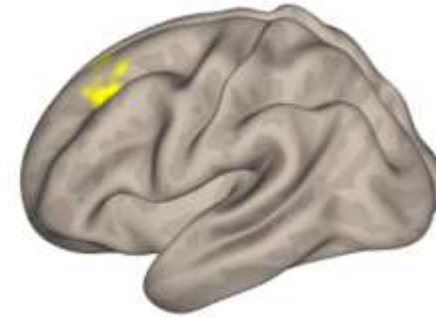
3 way interaction: $F(2, 30)=5.6332, p=.00837$

Left Amygdala

Global connectivity increase in DLPFC correlates with MADRAS reduction 40 minutes after ketamine treatment. But not in the placebo group.

Conclusion

- Our results showed amelioration of depressive symptoms including remission in TRD.
- Oral ketamine is effective safe and feasible route of administration.
- Our results are comparable with others who studied different routes of administration

ובינתיים בעולם האמתי

- מתחילה להתפשט תופעה מדהימה, הקליניקה "משיגה" את המחקר.
- נפתחות מרפאות רבות, בייחוד בארה"ב בהן מטפלים בקטמין לדיכאון, בתחילה בהסתר, אך בהמשך התוצאות של אותן קליניקות מתחילות להגיע למסד הרפואי, ולהיות מוצגות בכנסים ובמחקרים.
- ספרבטו- אסקטמין מאושר ל- FDA, האיחוד האירופאי וגם בארץ ממשרד הבריאות.
- היום מדובר בטיפול מקובל, הנמצא בסל הבריאות.
- בעיה של זמינות

Spravato™
(esketamine) (III)
nasal spray

SPRAVATO™ is
Now Approved

SPRAVATO™ is a prescription medicine, used along with an antidepressant taken by mouth, for treatment-resistant depression (TRD) in adults.

SPRAVATO™ is a prescription medicine, used along with an antidepressant taken by mouth, for treatment-resistant depression (TRD) in adults.

SPRAVATO™ is not for use as a medicine to prevent or relieve pain (anesthetic). It is not known if SPRAVATO™ is safe or effective as an anesthetic medicine.

It is not known if SPRAVATO™ is safe or effective in children.

Esketamine

תנאים לקבלת הטיפול

- דיכאון עמיד לשני קווי טיפול.
- טיפול במקביל ב- SSRI / SNRI
- ללא פסיכוזה
- לא ביפולר.
- המלצה/ הפניה מפסיכיאטר.
- מרשם + אישור מטעם הקופה.

מה נסביר למטופל/ת

- אין ניסים, מטופל בטיפול יעיל אך כזה עם סיכויי הצלחה וכשלון.
- צפויה שעה לאחר הטיפול עם תחושה בלתי שגרתית (דיסוציאציה) ובמסגרתה יכולות להתגבר גם תופעות של חרדה-הן חולפות אחרי שעה.
- השיפור יכול להיות מידי- באותו היום, אך גם מעוכב יותר, אם אחרי 8 טיפולים אין שיפור מספק, יש לשקול הפסקה של הטיפול.

מהלך הטיפול:

- סדרת טיפולים פעמיים בשבוע ובהמשך ירידה בתדירות.
- השפרצה לאף שפריץ אחד בכל נחיר, 5 דקות בין משאף למשאף
- השגחה של שעתיים – מרפאה אשר מצוידת בעגלת החייאה.
- שחרור לאחר מדידת לחץ דם.

תופעות לוואי

- סחרחורת
- דיסוציאציה
- בחילה והקאה
- כאב ראש
- ישנוניות
- הגברה של חרדה
- שלשולים/ כאבי בטן

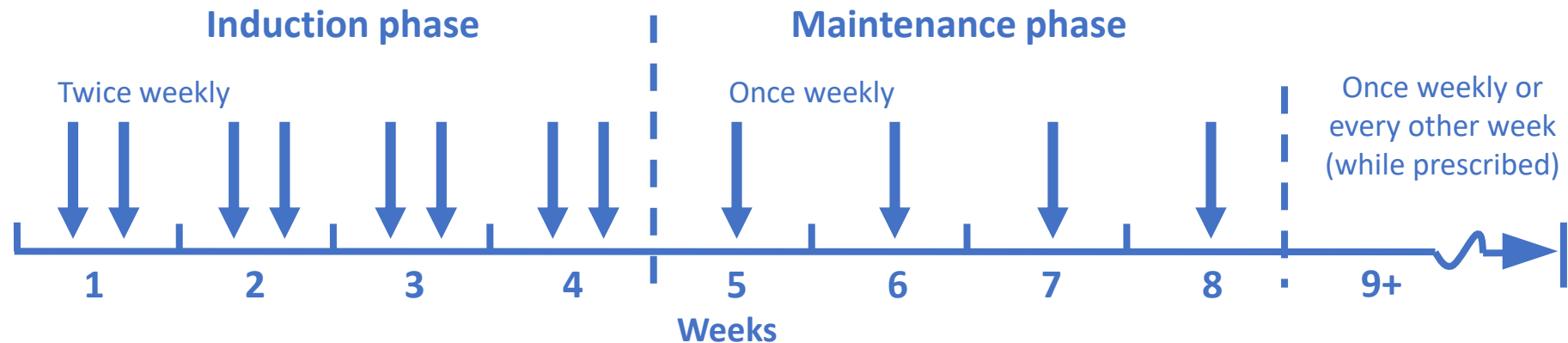
Dosing and treatment regimen of nasal esketamine: TRD

Treatment regimen (<65 years)

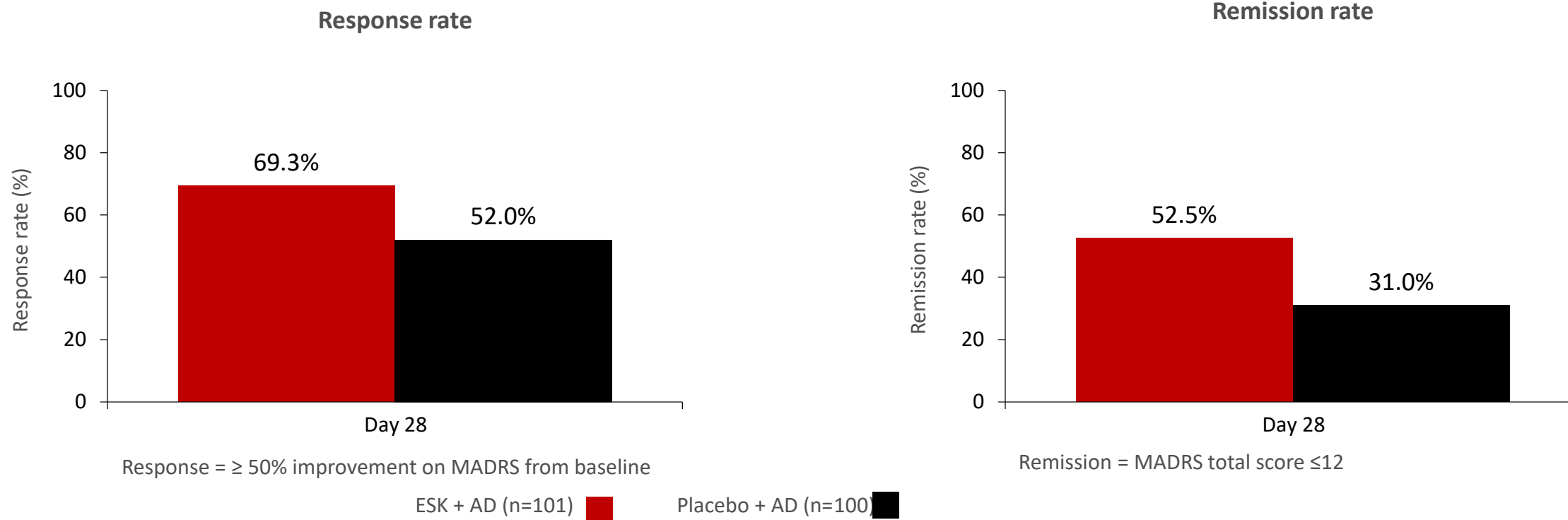
- Starting Day 1 dose: 56 mg
- Subsequent doses: 56 mg or 84 mg

Treatment regimen (≥65 years)

- Starting Day 1 dose: 28 mg
- Subsequent doses: 28 mg, 56 mg or 84 mg. All dose changes should be in 28 mg increments

Greater improvement observed with response and remission rates with esketamine + AD vs. AD + placebo

NNT (95% CI) = 6 (1.3; 10.2) for response and 5 (1.8; 7.5) for remission

The results presented in the SmPC differ to those presented in the TRANSFORM-2 manuscript

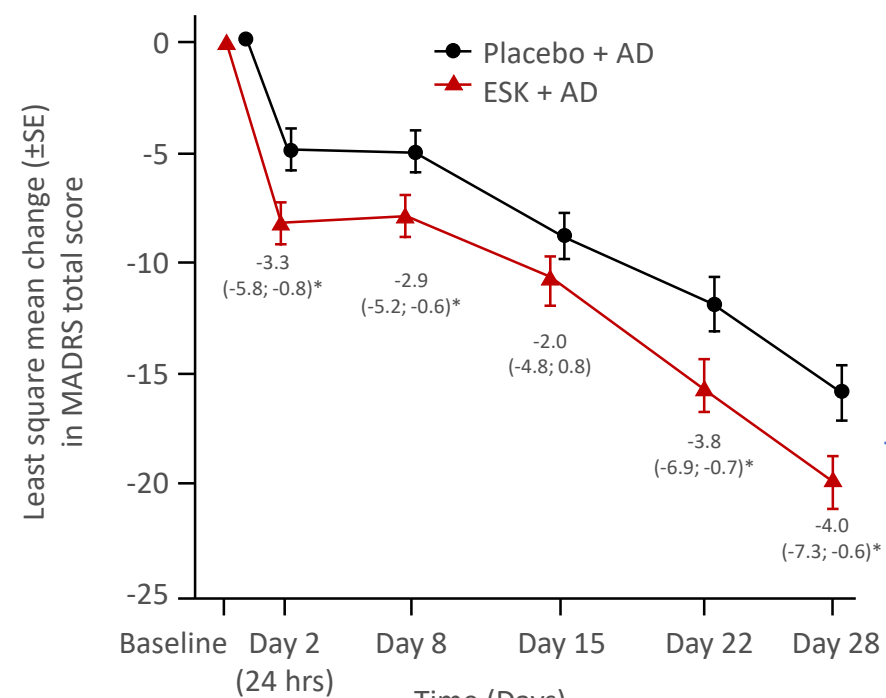

Figures adapted from Popova V, et al. 2019.

AD, antidepressant; CGI-S, Clinical Global Impression of Severity; CI, confidence interval; ESK, esketamine; MADRS, Montgomery-Åsberg Depression Rating Scale; NNT, number needed to treat; Spravato SPC, as approved by the Israeli Ministry of Health: <https://data.health.gov.il/drugs/index.html#!/medDetails/164%2065%2036113%2000>

The change in MADRS total score with esketamine was superior to oral antidepressant and nasal placebo at Day 28

Least square mean change ($\pm$ SE) in MADRS total score over time in the double-blind phase

No. of patients	Baseline	Day 2	Day 8	Day 15	Day 22	Day 28
ESK + AD	114	109	109	107	103	101
Placebo + AD	109	102	105	102	104	100

	ESK + AD	Placebo + AD
MADRS total score at baseline		
n	114	109
Mean (SD)	37.0 (5.7)	37.3 (5.7)
Change from baseline to Day 28 in MADRS total score		
n	101	100
Mean (SD)	-21.4 (12.3)	-17.0 (13.9)
MMRM analysis**		
Difference of LS means (SE)†	-4.0 (1.7)	
95% CI on difference	-7.3, -0.6	
2-sided p-value	0.020	

טיפול בדיכאון

דיכאון קשה לטיפול
דיכאון עמיד

קו 4

קו 3

קו שני

קו ראשון

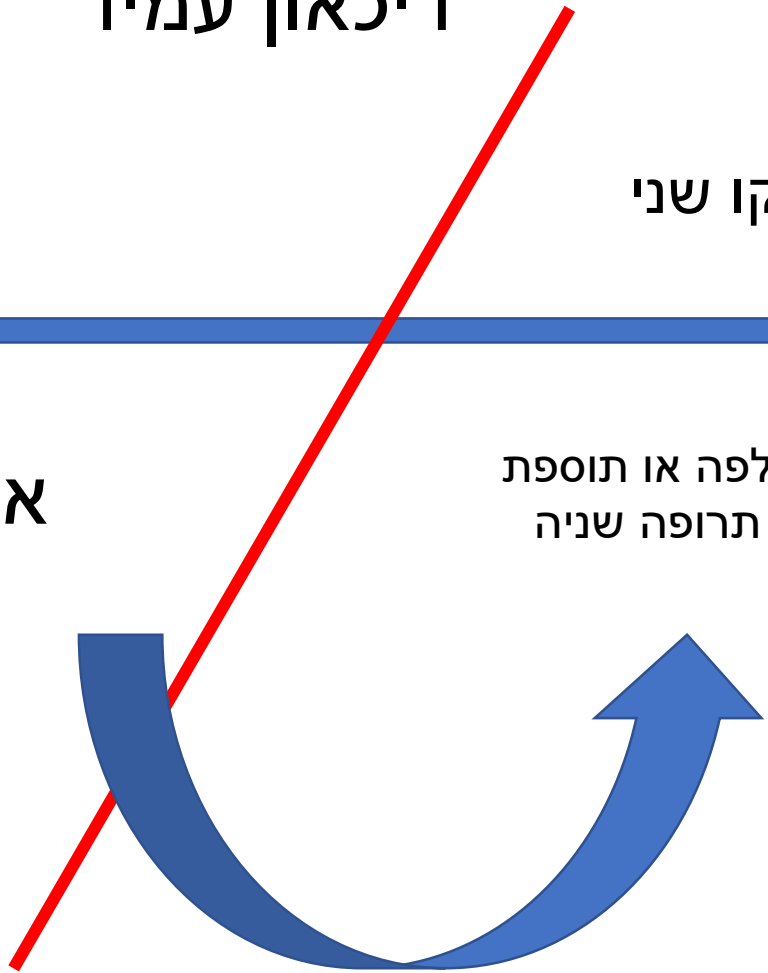

ECT

אסקטמין

החלפה או תוספת של תרופה שניה

SSRI

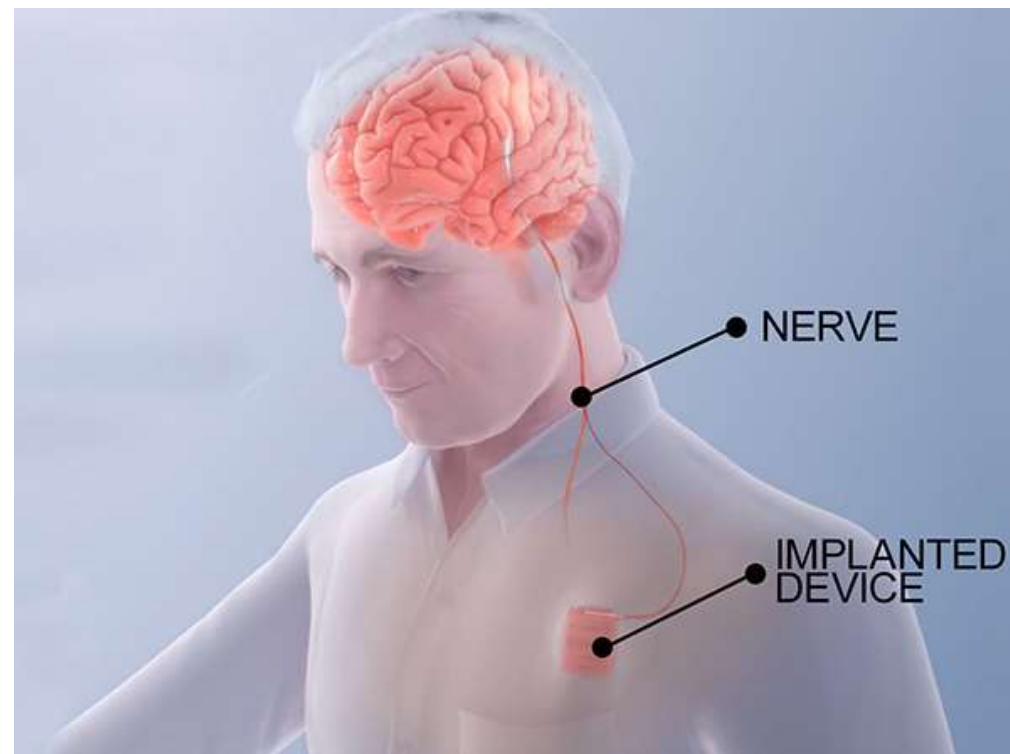
Vagal Nerve Stimulation

- קוצב היושב בבית החזה ומחובר לזואגוס העולה, ומעצבב את גרעיני הבסיס, האחראים על ייצור סרוטונין, נוראפינפרין, ודופמין, בנוסף ל- BDNF
- טיפול מקובל לאפילפסיה מזה מספר שנים

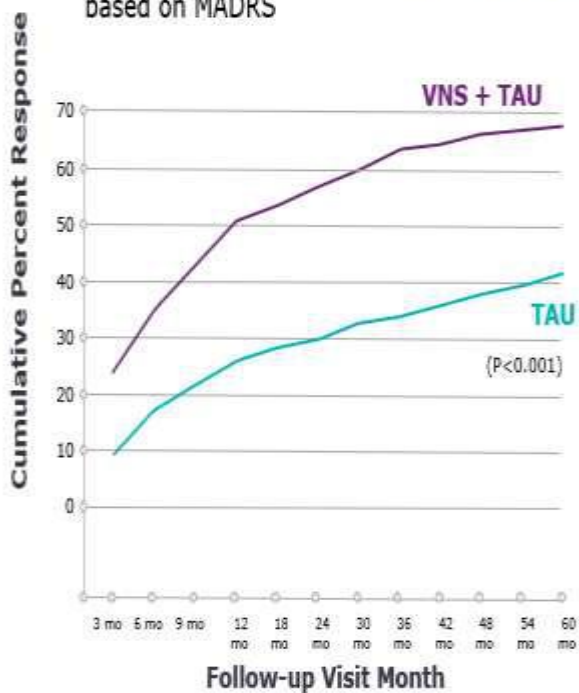
VNS לדיכאון

- ב- 2017 יוצא מאמר גדול ומאוד מרשים המתאר טיפול ב- 500 איש ב-VNS
- התוצאות מרשימות ומראות עד 70% שיעורי רספונס לאורך 5 שנים.

יעילות גבוהה שהולכת וגוברת לאורך זמן (גם לחולים מורכבים -בי-פולאריס) הן בשיעורי התגובה (עד 72% מגיבים) והן בשיעורי הרמיסיה (43% רמיסיה)

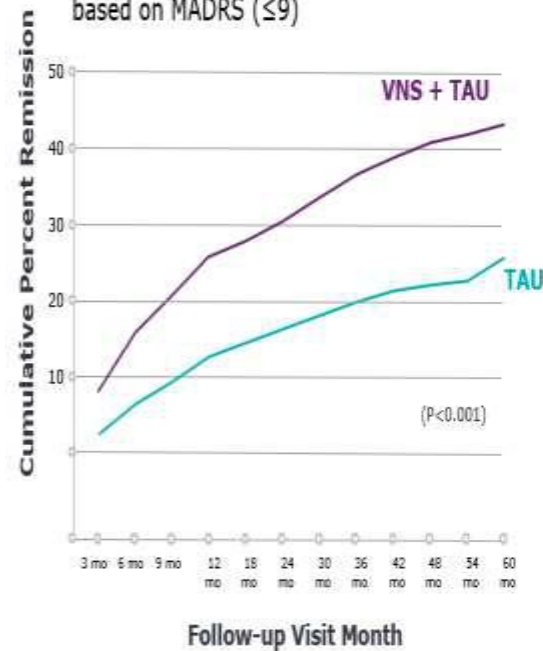
Primary Endpoint - First Time **Response Rate** based on MADRS

Cumulative Response Rate at 5 years:

- 67.6% for VNS Therapy
- 40.9% for TAU

Secondary Endpoint - First Time **Remission Rate** based on MADRS (≤ 9)

Cumulative Response Rate at 5 years:

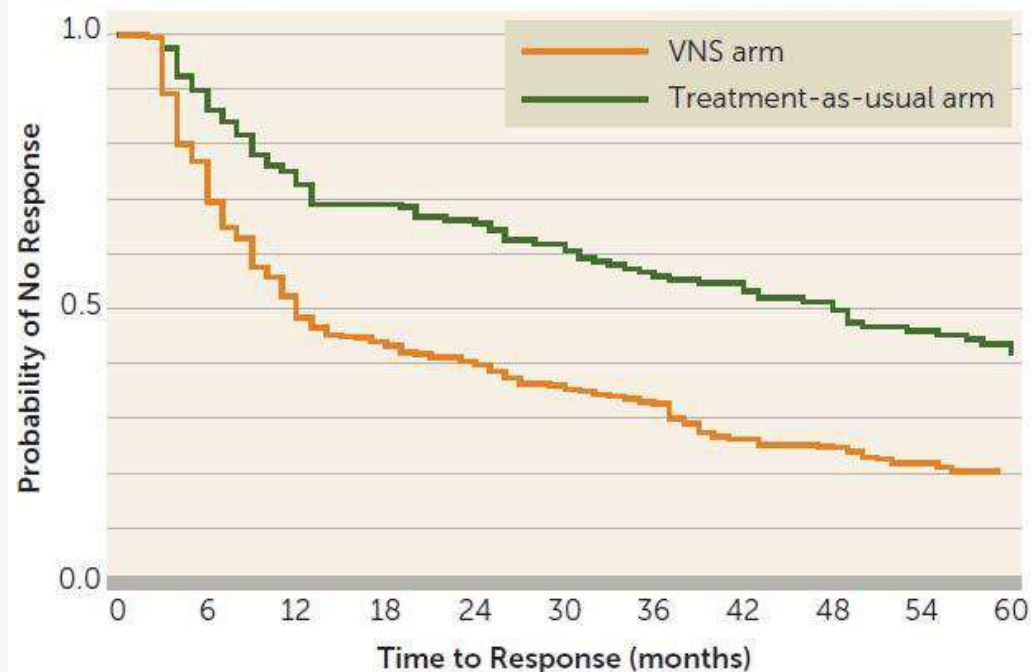
- 43.3% for VNS Therapy
- 25.7% for TAU

Note:

Roughly 2x improvement in remission rate at 5-years versus TAU regardless of instrument used².

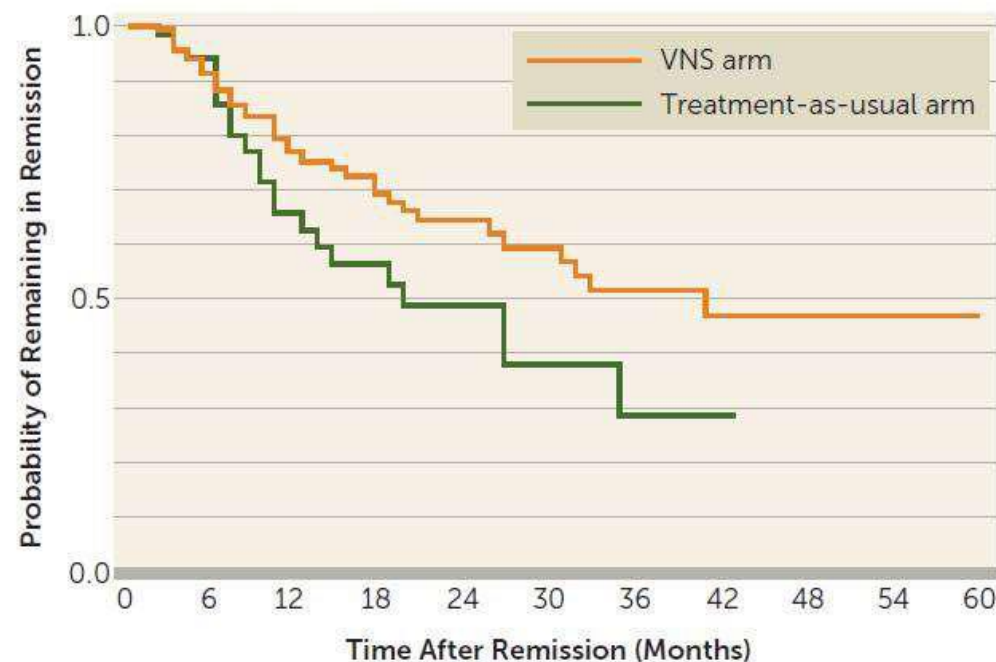
מהירות התגובה ומשך התגובה היה גבוה משמעותית מאשר הטיפול התרופתי

FIGURE 2. Kaplan-Meier Plot of Time to First Response Among Patients With Treatment-Resistant Depression Receiving Treatment as Usual With or Without Adjunctive Vagus Nerve Stimulation (VNS)^a

^a Response was defined as an improvement of $\geq 50\%$ from baseline in Montgomery-Åsberg Depression Rating Scale score.

FIGURE 3. Kaplan-Meier Plot of Time to First Recurrence After Remission Among Patients With Treatment-Resistant Depression Receiving Treatment as Usual With or Without Adjunctive Vagus Nerve Stimulation (VNS)^a

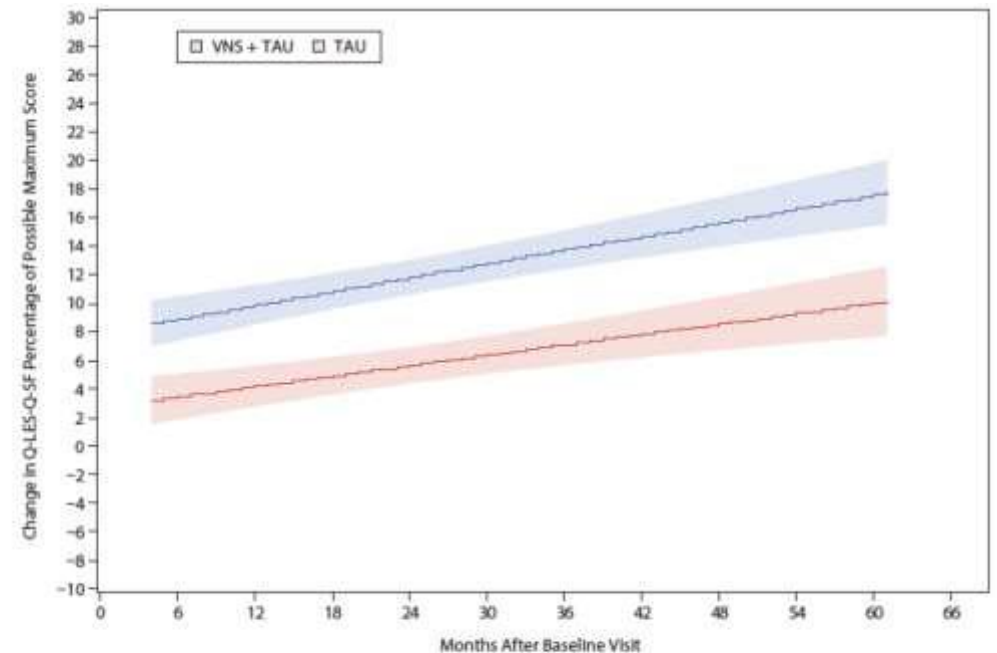
^a Remission was defined as a decrease to a score ≤ 9 on the Montgomery-Åsberg Depression Rating Scale at any postbaseline visit, and recurrence was defined as an increase to a score ≥ 20 for the first time after achieving remission.

הטיפול ב VNS לדיכאון עמיד

טיפול ה- VNS משפר מדדי איכות חיים באופן משמעותי.

Objective: To compare quality-of-life (QOL) change associated with treatment as usual (TAU, any antidepressant treatment N=271) versus adjunctive VNS treatment (VNS + TAU, N=328) in a population of patients with treatment-resistant depression (TRD) for 5 years.

On average, VNS + TAU demonstrated a significant, comparative QOL advantage over TAU that began at 3 months and was sustained through 5 years. Patients receiving VNS + TAU, but not TAU alone, demonstrated a clinically meaningful QOL improvement (34% MADRS decrease) well below the classically defined antidepressant response (50% MADRS decrease).

Abbreviations: Q-LES-Q-SF, Quality of Life Enjoyment and Satisfaction Questionnaire Short Form; TAU, treatment as usual; VNS, vagus nerve stimulation.

ה-VNS הדגים גם הפחתה באבדנות

The VNS arm showed a greater reduction in the suicidality profile compared with the TAU arm
All-cause mortality was markedly lower in the VNS arm than in the TAU arm 3.53 per 1,000 person-years and 8.63 per 1,000 person years.

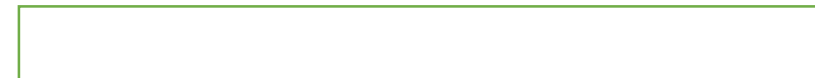
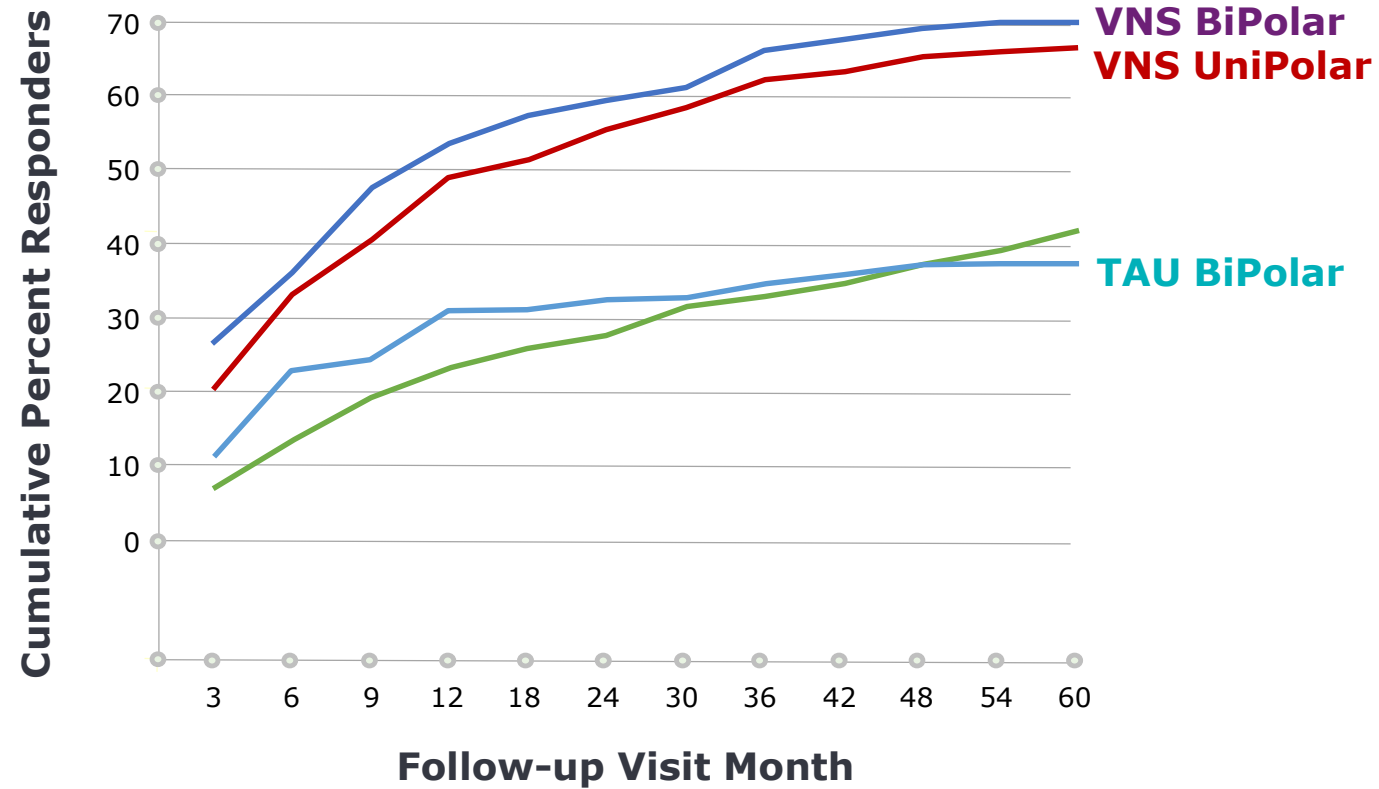
TABLE 2. Analysis of Suicidality and Mortality Among Patients With Treatment-Resistant Depression Receiving Treatment as Usual With or Without Adjunctive Vagus Nerve Stimulation (VNS) (Safety Population)

Measure	VNS Group (N=494)	Treatment-as-Usual Group (N=301)
Number of deaths during study participation	7	8
Exposure (patient-years)	1,985.08	926.49
All-cause mortality per 1,000 person-years	3.53	8.63
Number of suicides during study participation	2	2
Suicides per 1,000 person-years	1.01	2.20

The difference was statistically significant for QIDS-SR item 12 (odds ratio=2.11, 95%CI=1.28, 3.48; p=0.035) and the investigator-completed suicidality assessment (odds ratio=2.04, 95% CI=1.08, 3.86; p=0.029), but not for MADRS item 10 (odds ratio=1.67, 95% CI=0.98, 2.83; p=0.058).

D-23 : MADRS – Response by Bipolar vs. Unipolar

VNS בארץ

- בשיבא השתלנו 4 קוצבים השנה ועוד שני מועמדים ממתינים לתור.
- באיכילוב/ לב השרון 5 נוספים.
- יוגש השנה לאישור ועדת סל התרופות.

אינדיקציות לטיפול

דיכאון מאוד קשה לטיפול- מספר רב (>4) של קוי טיפול

לאחר טיפול ב-ECT או שלא ניתן לתת את הטיפול.

מצב בריאותי שמאפשר ניתוח

יתרונות

תקוה.

ירידה באובדנות.

טיפול ששואף לפתרון של קבע.

פוטנציאל של ירידה בתרופות וירידה בצורך לביצוע טיפולי ECT.

דיכאון דו קוטבי.

דיכאון אינה (רק) מחלת נפש- אלא עם בסיס ביולוגי שניתן לטפל בו באמצעות ניתוח

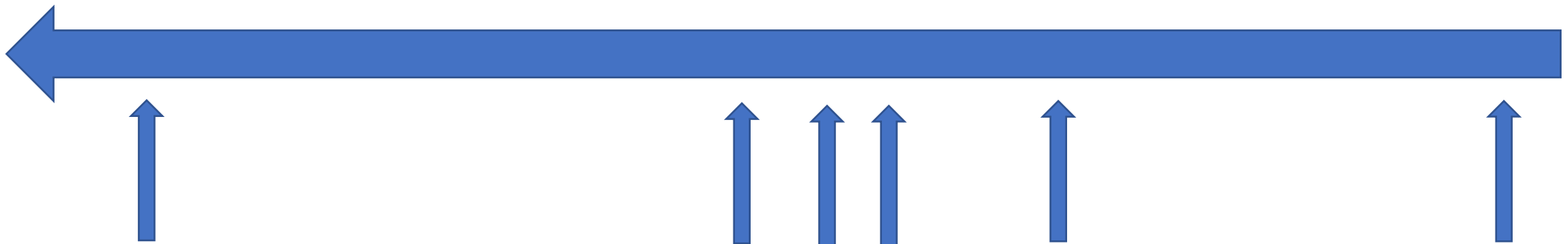
מהלך הטיפול

ניתוח ואשפוז
בנוירוכירורגיה

עליה זהירה בעוצמות
הקיצוב כל שבועיים

הפעלת הקוצב

מפגש קיצוב כל 3 חודשים

תופעות לוואי VNS

- תופעות לוואי של הניתוח- זיהום, דימום.
- תופעות לוואי של הקיצוב- גירוי של עצב המעצבב את מיתרי הקול:
  - שיתוק (חלקי וזמני) של מיתר קול בצד שמאל.
  - צרידות
  - שיעול ואף תחושת חנק.
- תופעת לוואי זו הינה חולפת ותלויה בעוצמות הקיצוב.

טיפול בדיכאון- האלגוריתם המלא

דיכאון קשה לטיפול
דיכאון עמיד

קו 5

קו 4

קו 3

קו שני

קו ראשון

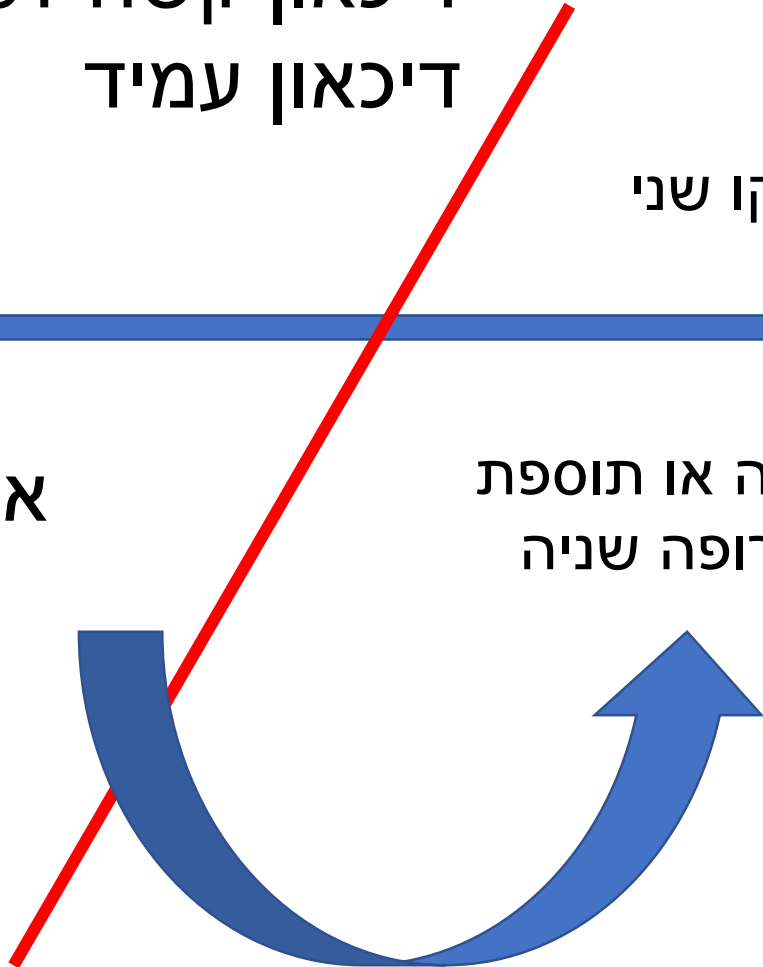
VNS

ECT

אסקטמין

החלפה או תוספת של תרופה שניה

SSRI

לסיכום-

- דיכאון לא (רק) מחלת נפש.
- הצגתי כאן מגוון כלים טיפוליים, חלקם מאוד חדשניים ופורצי דרך, מחומר פסיכדלי, דרך "מכות חשמל" ועד לניתוח שמתקן דיכאון.
- ניסיתי כאן להציע קרן אור של תקווה למקומות שיכולים להיות אפלים ביותר

Let the Sun-shine in